

Natur og vandmiljø, Planter

Erstatning ved frivillig aftale om BNBO

Ved indgåelse af frivillige aftaler om pesticidfri og eventuelt gødningsfri dyrkning er fastsættelsen af engangskompensationen af væsentlig interesse for såvel forsyningsselskab som lodsejer.

Viden om

Princippet for fastsættelse af erstatningens størrelse er klart og entydigt. Der skal i hver enkelt situation foretages en konkret og individuel vurdering.

Derfor kan der ikke gives nogen facitliste for beløbets størrelse, men identificeres og beskrives de elementer, som bør indgå i vurderingen af hver enkelt sag. I hovedtræk kan lodsejer opgøre sine krav om erstatning i følgende kategorier:

1. Værdiforringelse af ejendom (arealerne)
2. Ulempeerstatning og sagkyndig bistand

I det følgende uddybes de principper der ligger bag fastsættelsen af engangskompensationer, og der gives eksempler på, hvad der er praksis fra kendelser afsagt fra Overtaksationskommissionerne.

Ad 1. Værdiforringelse af ejendommens arealer

Det er ikke lodsejers nuværende afgrødevalg, der definerer differencetabserstatningen, men differencen i jordens markedsværdi før henholdsvis efter restriktioner ud fra en konkret vurdering af ejendommen.

Indskrænkningen i rådighed over arealer vil medføre ændringer i dyrkningspraksis, som igen betyder ændret afgrødevalg, -udbytte og -kvalitet. Det vil sædvanligvis medføre en ikke uvæsentlig reduktion i indtjening for lodsejer. Det er dog ikke direkte reduktionen i indtjening, der definerer værdiforringelse på arealerne, men de afledte effekter på markedsværdien af jorden, altså handelsværdi før og efter restriktioner. Ændring i handelsværdi er markedets reaktion på restriktionerne.

Som eksempel vil en økologisk producent ikke nødvendigvis ændre dyrkningspraksis ved påbud om ophør af pesticidanvendelse, da der ofte ikke anvendes pesticider i økologisk dyrkning. Dermed sker der ikke nogen umiddelbar nedgang i indtjeningen fra arealet. Men den økologiske producent kan ikke modtage erstatning for ophør af anvendelse af pesticider og samtidig modtage økologistøtte, da støtten bl.a. gives for samme pesticidfri praksis.

Det vigtigste er dog, at jordværdien for den økologiske producent falder på samme måde som for den konventionelt dyrkende landmand. Det skyldes, at økologisk drift ikke er en permanent tilstand for jorden, og jorden indgår derfor i den generelle prisdannelse for jord på samme vilkår som konventionelt drevet nabojord.

Udmåling af ændring i jordværdi må tage afsæt i lokale forhold. I de få overtaksationskendelser der er kendskab til i skrivende stund, er der på

overordnet niveau givet ca. 60 % af handelsværdien før påbud om ophør af anvendelse af pesticider i erstatning, dog under forskellige forudsætninger. Forskelle som beliggenhed, jordbundsforhold og produktionspotentiale i øvrigt må forventes at spille en væsentlig rolle i vurderingen af værdiforringelsen.

Ad 2. Ulempeerstatning og sagkyndig bistand

Omfanget af ulempeerstatning vil variere fra sag til sag og skal som erstatningen for værdiforringelse vurderes individuelt og i den konkrete sag. Typisk vil ulempeerstatning omfatte et eller flere af nedenstående eksempler, og listen er ikke udtømmende. Der er tale om en konkret og individuel vurdering.

Defigurering

De arealer som pålægges restriktioner i forbindelse med BNBO, vil typisk ikke følge markgrænser, og en eller flere marker vil derfor blive påvirket af BNBO. De tilbageværende markarealer uden restriktioner bliver dermed reduceret i størrelse, får større andel af forager og f.eks. kiler eller organiske former, som medfører øget arbejdstid ved markarbejde og mere overlap med maskiner, såsæd, gødning, planteværnsmidler etc.

Den aktuelle effekt på kapacitet og økonomi afhænger af dyrkningsmetode, antal overkørsler, arbejdsbredde på maskinsæt og naturligvis markens størrelse og form før og efter defigurering. Aarhus Universitet har tidligere udgivet et regneark, som kan anvendes til groft at estimere disse effekter, se mere i artiklen: [Beregn arbejdsbehovet ved markarbejde med regnearket DRIFT 2004](#)

I grove træk kan kapaciteten ved markarbejde hurtigt falde med 30-50 % af det normale ved dyrkning af små markstørrelser og kiler. Andelen af forager på marken stiger tilsvarende med flere overkørsler og risiko for jordpakning og deraf følgende udbyttetab. Af praktiske hensyn bør afskæring af arealer ved BNBO derfor ske til linjer og vinkler, der passer med den tilbageværende marks dyrkning.

Praksis for defigurering ved kiler og andre mindre områder fra ekspropriation og overtaksationskendelser er, at der er givet 4,50 – 10 kr. pr. m², svarende til 45.000-100.000 kr. pr. ha for defigurering.

Mistet harmoniareal

Ved aftale om ophør af gødskning på BNBO-arealer vil husdyrproducenter med harmoniareal få omkostninger til afsætning af den overskydende husdyrgødning. Omkostningen til dette er individuel og afhænger bl.a. af husdyrtrykket i lokalområdet, prisen på handelsgødning og den nødvendige transportafstand.

Som eksempel skal der eksporteres 30 ton gylle pr. ha på grund af ophør af gødskning. Gyllen findes i et husdyrtæt område og skal køres 10 km á 2,5 kr. pr. ton pr. km, i alt en årlig omkostning på 750 kr. pr. ha.

Effekt på bedriftens produktionsmæssige sammenhæng, herunder staldnær græsning og bygninger:

Hvis en aftale om BNBO påvirker bedriftens produktionsmæssige sammenhæng, skal der ske en konkret og individuel vurdering af det. Der kan f.eks. være tale om reduktion af produktionen eller produktionsophør, således bygninger overflødiggøres, eller at muligheden for afgræsning påvirkes.

Vejadgang med marksprøjte og pesticider på ikke-deklarationspålagte arealer

Hvis et areal i dyrkning afskæres af BNBO, og adgang med marksprøjte og pesticider til arealet kræver omvejskørsel, bør erstatningsfastsættelse grundet dette ske ud fra en konkret og individuel vurdering.

Som eksempel regner en landmand med en timepris på 600 kr. i timen for transportopgaver, en gennemsnitshastighed på 25 km i timen, 5 sprøjtninger pr. år og omvej på 1 km. Det giver en beregnet omkostning til transport med marksprøjten på 240 kr. pr. ha pr. år ved 1 ha og 80 kr. pr. ha pr. år ved 3 ha.

Praksis for omvejerstatning fra ekspropriation er 2 kr. pr. m ekstra kørsel pr. ha - altså skal der køres omvej på 1.000 m (1.000 m frem og 1.000 m tilbage) gives i alt 2.000 kr. pr. ha som engangserstatning for den samlede kørsel til marken.

Forbud mod anvendelse af pesticider mod invasive arter med påbudt bekæmpelse

Manuel fjernelse af invasive arter kan kræve en stor arbejdsindsats, og erstatningsfastsættelse bør ske ud fra en konkret og individuel vurdering.

Hvis der forventes 5 arbejdstimer pr. ha pr. år á kr. 200 pr. time bliver dette 1.000 kr. år. I overtaksationskendelsen fra Egedal - Bjellekær blev der tilkendt 10.000 kr. pr. ha som engangserstatning.

Tab af dækningsbidrag for eksisterende afgrøder, 1. år

For vurdering af tab henvises til landsaftaler for etablering af anlæg på landbrugsjord. Her er princippet, at der erstattes bruttoudbytte for de skadede afgrøder. Ved eventuel fastsættelse af erstatning ved BNBO bør der ske en konkret og individuel vurdering af det aktuelle tab.

Sagkyndig bistand

Når vandværk og lodsejer indgår en frivillig aftale, er der praksis for, at der udbetales et beløb til dækning af udgifter til sagkyndig bistand til lodsejer. Den faglige bistand kan f.eks. ydes af advokat, landinspektør, revisor, landbrugsrådgiver eller andre.

Lodsejer kan have et behov for at gøre brug af bstanden for at afklare forskellige forhold i forbindelse med indgåelse af den frivillige aftale.

Størrelsen af den sagkyndige bistand fastsættes skønsmæssigt og afhænger af, hvor kompleks den enkelte sag er.

Læs også: [Aftale- og deklarationstekster til brug ved indgåelse af frivillige BNBO-aftaler](#)

Emneord

[BNBO \(boringsnære beskyttelsesområder\)](#)

[Grundvand](#)

Natur og vandmiljø

Tema: Grundvand

Her finder du viden om grundvands- og drikkevandsrelaterede emner. Du kan bl.a. finde viden om boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) og indsatsplaner. Eller om nitrat og pesticider i grundvand, glyphosat eller hvad du skal gøre i tilfælde af et uheld.

Publiceret: 15. september 2022

Opdateret: 15. september 2022

Vil du vide mere?

Michael Højholdt

Afdelingsleder
SEGES

mih@seges.dk

+45 2171 7781

Ole Kirk

Chefkonsulent
Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

oyk@lf.dk
+45 4017 7583

Støttet af

Promilleafgiftsfonden for landbrug

SEGES Innovation P/S	Tlf.	8740 5000
Agro Food Park 15	Fax.	8740 5010
8200 Aarhus N	Email	info@seges.dk

